

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Методика викладання історії: досвід зарубіжних країн		Methods of teaching history: experience of foreign countries	
Шифр за ОП	CB9	Code in Degree Programme	
Освітній рівень: бакалаврський (перший)		Level of Education: Bachelor's (First)	
Галузь знань Освіта / Педагогіка	01	Field of Knowledge Education / Pedagogy	
Спеціальність Середня освіта (Історія)	014.03	Field of Study Secondary education (History)	
Освітня програма: Середня освіта (Історія)		Degree Programme: Secondary education (History)	

PIBHE – 2025

Силабус навчальної дисципліни «Методика викладання історії: досвід зарубіжних країн» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (за предметною спеціальністю «Історія»). Рівне: НУВГП, 2025. 17 с.

ОПП на сайті університету: <https://ep3.nuwm.edu.ua/27244/>

Розробник силабусу:

Данильчук Віталіна Романівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри богослов'я та соціально-гуманітарних дисциплін

Силабус схвалений на засіданні

кафедри богослов'я та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від «02» вересня 2025 року

В.о. завідувача кафедри: к.філос.н., доцент Мельничук Ю. І.

Керівник освітньої програми:
Данильчук В. Р., к.і.н., доцент.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІПГН
Протокол № 1 від «03» вересня 2025 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІПГН:
Цимбалюк Валерій Іванович, к.ю.н., професор.

© НУВГП, 2025
© Данильчук В. Р., 2025

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»	
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
*СВ9 «Методика викладання історії: досвід зарубіжних країн» відноситься до вибірових дисциплін циклу фахової підготовки за ОПП «Середня освіта (Історія)».	
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітня програма	Середня освіта (Історія)
Спеціальність	014.03 Середня освіта (Історія)
Рік навчання, семестр	4 рік навчання, 7 семестр
Кількість кредитів	4
Лекції:	26 годин (д.ф.н.); 2 години (з.ф.н.)
Практичні заняття:	20 годин (д.ф.н.); 10 годин (з.ф.н.)
Самостійна робота:	74 години (д.ф.н.); 108 годин (з.ф.н.)
Курсова робота:	–
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКІВ	
Лектор	Данильчук Віталіна Романівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри богослов'я та соціально-гуманітарних дисциплін.
	
ORCID	https://orcid.org/0000-0002-7176-7386
Як комунікувати	v.r.danylchuk@nuwm.edu.ua , тел. 0966072216
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ	

Мета та завдання
Метою вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання історії: досвід зарубіжних країн» є формування у здобувачів вищої освіти знань про теоретичні засади та практичні моделі викладання історії в зарубіжних країнах, розвиток уміння критично аналізувати та творчо застосовувати цей досвід у вітчизняній освітній практиці. <u>Основними завданнями дисципліни є:</u> ознайомити студентів з основними тенденціями та особливостями розвитку історичної освіти у різних країнах світу; розкрити концепції, моделі й стандарти викладання історії у середній школі зарубіжних держав; навчити порівнювати різні системи шкільної історичної освіти та визначати їхні переваги й недоліки; розкрити практичні аспекти викладання історії за кордоном; сформувати навички добору та адаптації зарубіжних методик і технологій до умов української школи; сприяти розвитку критичного мислення, професійної рефлексії та інноваційного підходу у викладанні історії; виховувати у студентів усвідомлення значимості історичної освіти для демократичного суспільства та громадянської ідентичності.
Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=7791
Передумови вивчення (місце освітнього компоненту в структурно-логічній схемі) <i>Передумовами вивчення навчальної дисципліни СВ9 «Методика викладання історії: досвід зарубіжних країн» у структурно-логічній схемі освітньої програми є знання ОК12 Вступ до спеціальності, ОК23 Дидактика суспільствознавчих дисциплін в закладах ПЗСО тощо.</i>
Компетентності

Вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання історії: досвід зарубіжних країн» передбачає формування у студентів таких компетентностей:

ЗКЗ. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, культури, техніки і технологій.

ЗК12. Знання про сучасні досягнення в галузі загальних теорій держави та права, основні напрямки розвитку сучасних міжнародних відносин; шляхи і напрямки Європейської інтеграції; систему та зміст законодавства України і європейських країн.

ЗК13. Знання про збирання, вивчення, наукового опрацювання й публікації писемних пам'яток історії та культури, творчої спадщини видатних історичних, політичних і культурних діячів минулого та різнопланових писемних джерел, які стосувалися багатьох видатних подій минулого.

ФК2. Оволодіння основами психологічної науки, знання психологічних закономірностей для організації педагогічної діяльності та спілкування.

ФК3. Здатність застосовувати прикладні навички роботи з джерелами, що входять у комплекс спеціальних історичних дисциплін.

ФК4. Оперування основними і спеціальними методами викладання історії в закладі середньої освіти; знання та практичні вміння створення, зберігання, обробку, вивчення, передавання тощо за допомогою інформаційних технологій.

ФК8. Володіти ґрунтовними знаннями з давньої та середньовічної вітчизняної історії з метою перенесення їх у площину шкільного навчального предмета «Історія України» від найдавніших часів до нового часу.

ФК9. Володіти ґрунтовними знаннями з давньої та середньовічної історії слов'янських народів з метою перенесення їх у площину шкільного навчального предмета «Всесвітня історія»; вміти аналізувати історичні факти, події, явища, персоналії, історичні закономірності розвитку слов'янських суспільств від найдавніших часів до середини XVI ст.

ФК13. Розуміння феномену культури, її ролі в житті українського суспільства та світу, типів і форм; здатність розглядати українську історію та культуру як складові частини європейської та світової історії та культури, зіставляти події, явища місцевої історії, локальної, регіональної історії в контексті національної, європейської історії.

ФК14. Володіння методикою викладання історичних дисциплін у закладах середньої освіти, вміння використовувати набуті теоретичні знання з історії та методики викладання фахових дисциплін у педагогічній практиці, здатність до організації навчального процесу відповідно до обов'язкових вимог охорони праці.

ФК16. Оволодіння всіма необхідними знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, передбаченими освітньо-кваліфікаційною програмою.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН6. Застосовувати знання з основ наукових досліджень та історичної інформатики у професійній діяльності.

ПРН11. Практично застосовувати знання та набуті вміння з методики викладання історії у професійній діяльності.

ПРН20. Вміти аналізувати й інтерпретувати рушійні культуротворчі сили і закономірності розвитку культурних процесів та явищ в історії України та світу.

Структура та зміст освітнього компонента

Організаційна структура освітнього компонента

МОДУЛЬ 1.

Шкільна історична освіта за кордоном: традиції та трансформації

**Тема 1. Шкільна історична освіта в зарубіжних країнах:
основні тенденції розвитку**

Д.ф. Лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 6 год.

З.ф. Лекції – 2 год., практичні – 1 год., самостійна робота – 12 год.

Міжнародний вимір історичної освіти. Актуальність вивчення зарубіжного досвіду викладання історії. Загальні тенденції розвитку шкільної історичної освіти у світі. Європейський досвід (Німеччина, Велика

Британія, Франція, Польща та країни Центрально-Східної Європи). Досвід США та Канади. Історична освіта в країнах Азії. Проблеми і виклики шкільної історичної освіти в зарубіжних країнах.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 2. Завдання та зміст шкільної історичної освіти у країнах Європи та Північної Америки

Д.ф. Лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год.

Викладання історії в зарубіжній школі на сучасному етапі: особливості, проблеми, перспективи. Сучасна стратегія шкільної історичної освіти у провідних країнах Європи та США. Мета і завдання шкільної історичної освіти у Європейському Союзі. Гуманізація історичної освіти. Багатоперспективність (багаторакурсність) при викладанні історії. Мультикультурність як основа історичної свідомості. Місце історії у навчальних програмах в зарубіжній школі.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 3. Моделі викладання історії у середній школі провідних країн Європи та Північної Америки

Д.ф. Лекції – 4 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 12 год.

Шкільна історична освіта у США та Канаді. Особливості викладання історії у школах Великої Британії. Французька, німецька та італійська моделі шкільної історичної освіти: акцент на розвитку критичного мислення та аналізі джерел, хронологічний підхід, формування національної ідентичності, робота з історичною пам'яттю. Фінська система шкільної освіти. Викладання історії в інших скандинавських країнах (Данія, Норвегія, Швеція). Порівняльна характеристика: спільні та відмінні риси. Сильні та слабкі сторони різних моделей.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 4. Трансформація системи шкільної історичної освіти в країнах Східної Європи

Д.ф. Лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 6 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год.

Еволюція шкільної історичної освіти у країнах Східної Європи. Формування національно-державної парадигми. Включення тематики прав людини, європейської інтеграції. Викладання історії у середній школі країн Центрально-Східної Європи (Польща, Чехія, Словачька Республіка). Особливості навчання історії у балканських та прибалтійських державах (Болгарія, Румунія, Латвія, Естонія, Литва та ін.).

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 5. Азійський досвід розвитку шкільної історичної освіти: традиції та модернізація (Японія, Китай, Південна Корея)

Д.ф. Лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год.

Розвиток історичної освіти в Японії, Китаї та Південній Кореї. Традиційні підходи до викладання історії: роль ідеології та державної політики у формуванні змісту історичних курсів. Модернізаційні тенденції XX–XXI ст.: вплив глобалізації, демократизації, міжнародних організацій. Проблема викладання складних і суперечливих тем. Особливості сучасних навчальних програм і підручників (національний наратив, регіональний контекст, світова історія). Значення азійського досвіду для розвитку історичної освіти.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

МОДУЛЬ 2.

Сучасні тенденції та практичні аспекти викладання історії за кордоном

Тема 6. Урок історії у зарубіжній школі

Д.ф. Лекції – 4 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 12 год.

Базові методичні принципи організації уроку. Стратегії навчання. Робота з джерелами. «Oral history». Історія повсякденності. Історія дитинства. Роль учителя в освітньому процесі. Проблема оцінювання у навчанні історії. Зарубіжний досвід проведення уроку з історії. Нетрадиційні форми організації вивчення історії в зарубіжній школі.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 7. Використання цифрових технологій у викладанні історії: міжнародний досвід

Д.ф. Лекції – 4 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год.

Цифровізація освіти. Значення цифрових технологій у сучасній історичній освіті. Зарубіжний досвід використання цифрових технологій у процесі навчання історії. Цифрові архіви, бази даних і онлайн-ресурси для вивчення історії. Використання віртуальних музеїв, карт та інтерактивних платформ. Освітні проекти з VR/AR (Virtual Reality/Augmented Reality) у викладанні історії. Проблеми та виклики впровадження цифрових технологій у навчання. Реалії та перспективи застосування міжнародних цифрових практик в українській історичній освіті.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 8. Підручники з історії в зарубіжній школі

Д.ф. Лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год.

Проблема місця підручника в сучасній шкільній історичній освіті. Методичні та дидактичні вимоги до підручників з історії. Структура та моделі підручників у зарубіжній школі. Тексти і позатекстові компоненти. Підручники традиційної структури і новітнього компонування. Контroversійні події національної історії на сторінках зарубіжних підручників.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 9. Міжнародні проекти у сфері історичної освіти

Д.ф. Лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 12 год.

Міжнародні освітні проекти та їх значення у сучасному світі. Основні організації та інституції, що ініціюють міжнародні проекти у сфері історії. Приклади відомих міжнародних ініціатив у галузі історичної освіти. Цілі та завдання таких проектів (міжкультурний діалог, формування історичної свідомості, розвиток критичного мислення, толерантності, запобігання конфліктам). Вплив міжнародних проектів на шкільну та університетську історичну освіту. Труднощі та виклики у реалізації міжнародних освітніх програм. Перспективи участі України у міжнародних освітніх проектах з історії.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Тема 10. Зарубіжний досвід у шкільній історичній освіті України: здобутки та перспективи

Д.ф. Лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 6 год.

З.ф. Практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год.

Значимість вивчення зарубіжного досвіду для розвитку української історичної освіти. Основні моделі викладання історії у зарубіжних країнах (централізована, децентралізована, інтегрована). Приклади успішних практик (Європа, США, Азія). Досвід адаптації зарубіжних підходів в українській освіті: здобутки та труднощі. Проблеми й виклики при інтеграції іноземних моделей (мовні, культурні, політичні). Світовий досвід організації навчання історії в системі загальної середньої освіти. Перспективи використання зарубіжного досвіду в сучасній українській школі.

ПРН6, ПРН11, ПРН20.

Форми та методи навчання

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття, консультації.

Форми організації освітнього процесу: навчальні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, контрольні заходи.

Особливості практичної підготовки: долучення до занять фахівців-практиків.

Методи викладання та технології: аналітичні, дослідницькі, проблемно-пошукові, інтерактивні; обговорення, дискусія, презентація, кейс-метод, практичні завдання, опитування, аналітична записка, цифрові технології навчання.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Мультимедіа-, проекційна апаратура, комп'ютери, бібліотечні фонди, цифрові застосунки, інформаційно-пошукові системи.

На навчальних заняттях здобувачі без обмежень можуть використовувати мобільні телефони та ноутбуки.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Розподіл балів за практичними заняттями та формами контролю

Вид занять	Бали	Форми контролю
Поточна складова оцінювання		
Практичне заняття № 1. Шкільна історична освіта в зарубіжних країнах: основні тенденції розвитку.	5	Усна відповідь (студент відповідає на питання викладача в усній формі), письмова відповідь (студент виконує завдання або пише відповіді на питання письмово), презентація, тести, дискусія, розв'язання практичних завдань, аналіз кейсів тощо.
Практичне заняття № 2. Завдання та зміст шкільної історичної освіти у країнах Європи та Північної Америки.	5	
Практичне заняття № 3. Моделі викладання історії у середній школі провідних країн Європи та Північної Америки.	5	
Практичне заняття № 4. Трансформація системи шкільної історичної освіти в країнах Східної Європи.	5	
Практичне заняття № 5. Азійський досвід розвитку шкільної історичної освіти: традиції та модернізація (Японія, Китай, Південна Корея).	5	
Практичне заняття № 6. Урок з історії у зарубіжній школі.	5	
Практичне заняття № 7. Використання цифрових технологій у викладанні історії: міжнародний досвід.	5	

Практичне заняття № 8. Підручники з історії в зарубіжній школі.	5	
Практичне заняття № 9. Міжнародні проєкти у сфері історичної освіти.	5	
Практичне заняття № 10. Зарубіжний досвід у шкільній історичній освіті України: здобутки та перспективи.	5	
Індивідуальна робота	5	Дослідницькі завдання, аналіз підручника, індивідуальні проєкти, презентації.
Самостійна робота	5	Домашні завдання, підготовка презентацій або досліджень.
Усього поточна складова оцінювання:	60	
Модульний контроль №1	20	Тести
Модульний контроль №2	20	Тести
Усього підсумкова складова оцінювання:	40	
РАЗОМ	100	

Для отримання додаткових балів студент, за узгодженням із викладачем може виконувати додаткові завдання наукового характеру (написання наукових тез, підготовка доповіді на конференції, написання наукової статті тощо)

Критерії оцінювання

Основні критерії, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені силабусом;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів;
- своєчасність виконання;
- дотримання вимог до оформлення.

Критерії оцінювання практичних завдань (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру, порушені терміни виконання та вимоги до оформлення;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки, порушені терміни виконання та вимоги до оформлення;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

*у разі колективного виконання завдань передбачається розподіл балів між виконавцями

Критерії оцінювання ситуаційних вправ та інших завдань творчого характеру* (% від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало, порушені терміни виконання;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження здобувача вищої освіти недостатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог до термінів та оформлення;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

*у разі колективного виконання завдань передбачається розподіл балів між виконавцями

Підсумкова складова оцінювання передбачає складання двох модульних контролів (та/або заліку/іспиту) у тестовій формі на платформі Moodle.

Залік/іспит здається студентом у таких випадках:

- студент не повністю виконав завдання передбачені силабусом дисципліни та не отримав рекомендацію щодо автоматичного зарахування суми поточних балів у якості підсумкової оцінки;

- студент хоче покращити отриману шляхом автоматичного зарахування суми поточних балів підсумкову оцінку.

Тестові завдання включають три рівні складності: достатній рівень (запитання з однією правильною відповіддю із п'яти запропонованих варіантів), вище достатнього (запитання із декількома правильними відповідями із п'яти запропонованих варіантів), високого рівня складності (завдання на аналіз інформації з однією правильною відповіддю із п'яти запропонованих варіантів). Структура білета для семестрового модульного контролю та для заліку/іспиту наведена у таблицях:

Структура завдань для семестрового модульного контролю

Рівень складності завдання	Загальна кількість завдань	Оцінка завдань, балів		Час виконання, хвилин	
		за одне	загальна	на одне	загальний
Достатній рівень складності	20	0,4	0 - 8	0,9	18
Вище достатнього рівня складності	9	1	0 - 9	2	18
Високий рівень складності	1	3	0 - 3	4	4
Всього	30	X	20	X	40

Структура завдань для підсумкового контролю (заліку/іспиту)

Рівень складності завдання	Загальна кількість завдань	Оцінка завдань, балів		Час виконання, хвилин	
		за одне	загальна	на одне	загальний
Достатній рівень складності	30	0,9	0 - 27	1,5	45
Вище достатнього рівня складності	9	1	0 - 9	3	27
Високий рівень складності	1	4	0 - 4	4	4
Всього	40	X	40	X	76

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література:

1. Боровець І., Дубінський В., Паур І. Навчання історії в зарубіжній школі / за ред. С. Копилова. Кам'янець-Подільський: КПНУ імені Івана Огієнка, 2020. 244 с.

2. Волш Б. Використання нових інформаційних технологій у викладанні історії в основній та старшій профільній школі на прикладі Великої Британії. URL: www.novadoba.org.ua/history/data/development/walsh.html

3. Джейнс Вільям. Історія американської освіти: школа, суспільство і загальний добробут. 2006. 579 с. URL: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/HistoryAmerEdu.pdf>

4. Дробна (Паур) І. Місце історичної освіти в навчальних програмах країн ЄС та СНД. Проблеми дидактики історії / редкол.: С.А. Копилов (голова, наук.ред.) та ін. Кам'янець-Подільський, 2010. Вип. 2. С. 127-140.

5. Єгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б.Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу. К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2003. 186 с.
6. Ігнатенко Н., Савенко В. Суспільствознавча освіта в сучасній Україні: тенденції розвитку в контексті світових соціокультурних змін. Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал. 2023. Вип. 11. С. 9-12.
7. Історична освіта: європейський та український досвід. Викладання національної історії в школах Центральної та Східної Європи / Пер. з англ. Оксани Красівської, Наталки Саповської / Пед ред. Р. Маєр. Київ: «К.І.С.», 2010. 288 с.
8. Quality history education in the 21st century – Principles and guidelines. URL: <https://rm.coe.int/prems-108118-gbr-2507-quality-history-education-web-21x21/16808eace7>
9. Концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти (Наказ МОН України від 30.07.2024 № 1072). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1072729-24#Text>
10. Концепція Нової української школи (2016). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>
11. Курилів В. Методика викладання історії: навч. посібник. Харків; Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. 256 с.
12. Лозовий В. С. Історична політика в країнах Європейського Союзу як чинник консолідації суспільства та примирення народів: досвід для України. Стратегічна панорама. 2017. № 1. С. 30-35.
13. Локшина О.І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). К.: Богданова А.М., 2009. 404 с.
14. Овчарук О. В. Теорія і практика шкільної освіти для демократичного громадянства в країнах – членах Ради Європи. К.: ПП «Видавництво «Фенікс», 2021. 400 с.
15. Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024. Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski. 2005–2024 : бібліогр. покажч. / Передмова: Я. Лацук, Н. Ничкало, Л. Березівська; упоряд.: Л. Пономаренко, Н. Кропачева, Т. Павленко; наук. ред. Л. Березівська. Київ; Варшава; Вінниця: ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 448 с.
16. Павленко В. В. Компаративна педагогіка: Посібник-практикум. Житомир, 2019. 60 с.
17. Пометун О. Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності учнів в умовах війни та повоєнного розвитку України. 2023. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/661/692>
18. Республіка Корея: історія дива на річці Хан. Матеріали до навчального курсу за вибором учнів профільної загальноосвітньої школи (10–11 класи): посібник для учнів і вчителя / К. Баханов, С. Баханова, Ю. Білай, Р. Євтушенко, І. Костюк, С. Троян. За ред. К. Баханова. Рівне: Волинські обереги, 2024. 352 с.
19. Рябовол Л. Т. Європейські стандарти навчання суспільствознавчих предметів для України. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Спецвипуск. Т. 2. С. 101-106.
20. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
21. Стан і тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: навчально-методичний посібник / О. І. Локшина, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С.М. Кравченко, Н. В. Нікольська, М. М. Тименко, О. М. Шпарик; наук. ред. О. І. Локшина. Київ: КОНВІ ПРІНІ, 2021. 110 с.
22. Страдлінг Р. Багаторакурсність у викладанні історії. Посібник для вчителів. Multiperspectivity in History Teaching: a Guide for Teachers, by Dr Robert Stradling Ukrainian version. URL: www.coe.int/t/dg4/education/.../Source/.../Multiperspectivity_Ukrainian.pdf
23. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї / О. І. Локшина, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С. М. Кравченко, Н. В. Нікольська, М. М. Тименко, О. М. Шпарик; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 350 с.
24. Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США / А. П. Джурило, О. З. Глушко, О. І. Локшина та ін. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 192 с.
25. Черевичний Г. С. Особливості компетенизації польської педагогічної освіти у контексті професійної підготовки майбутніх учителів історії. Імідж сучасного педагога. 2025. №1(220). С. 56-59.
26. Шалашний Л. А. Перебіг і напрямки трансформацій змісту шкільної історичної освіти в країнах ЄС наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. (на прикладі Польщі та Німеччини). Інноваційна педагогіка. 2024. Вип. 74. С. 16-20.

Допоміжна література:

1. Амсден Е. Корейське економічне диво. Як Південна Корея стала технологічним гігантом за 30 років. Київ: Наш формат, 2023. 412 с.
2. Бехер У. Держава і суспільство як конкуруючі мотиви національного історичного бачення в німецьких підручниках з історії. Історична освіта: європейський та український досвід. Викладання національної історії у школах Центральної та Східної Європи / пер. з нім. Київ: К.І.С., 2010. С. 72-91.
3. Боровець І. Викладання історії у середній школі Словацької Республіки. Проблеми дидактики історії / редкол.: С.А. Копилов (голова, наук. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський. 2016. Вип. 7. С. 170-187.
4. Боровець І. Історія у середній школі Франції на рубежі ХХ-ХХІ ст. Проблеми дидактики історії / редкол.: С.А. Копилов (голова, наук. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський. 2018. Вип. 9. С. 165-176.
5. Боровець І. Контroversійні проблеми національної історії у європейських шкільних підручниках. Проблеми дидактики історії. 2013. Вип. 4. С. 113-122.
6. Боровець І. Стратегії змісту шкільної історичної освіти у Європейському Союзі. Проблеми дидактики історії / редкол.: С.А. Копилов (голова, наук. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський. 2014. Вип. 5. С.

138-150.

7. Боровець І., Грачов А. Викладання історії у середній школі Великої Британії на межі ХХ-ХХІ ст. Проблеми дидактики історії / редкол.: С.А. Копилов (голова, наук. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський. 2019. Вип. 10. С. 115-131.

8. Боровець І., Дубінський В. Шкільні історична освіта в Чеській Республіці: удосконалення змісту та пошук оптимальної системи навчання (90-ті рр. ХХ ст. – 20-ті рр. ХХІ ст.). Педагогічна освіта: теорія і практика. Вип. 33. С. 7-20.

9. Вегер Г. Змінений погляд на власне минуле: ХХ століття в найновіших чеських підручниках з історії. Історична освіта: європейський та український досвід. Викладання національної історії у школах Центральної та Східної Європи / пер. з нім. Київ: К.І.С., 2010. С. 42-56.

10. Волинець Л. Принципи освітньої політики Фінляндії щодо забезпечення якості загальної середньої освіти. Порівняльнопедагогічні студії. 2013. № 1 (15). С. 69-75.

11. Гайнеке С. Національне самоусвідомлення Франції та висвітлення теми «Нація і Друга світова війна» у французьких підручниках з історії. Історична освіта: європейський та український досвід. Викладання національної історії у школах Центральної та Східної Європи / пер. з нім. Київ: К.І.С., 2010. С. 184-209.

12. Гаммер Дж. Як вміння та навички учнів повинні відображатися у навчальних програмах з історії (на прикладі Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії). URL: www.novadoba.org.ua/history/?c=development

13. Глушко О.З. Реформування освіти у Польщі: виклики для вчителів. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/712184/1/tezu%20Glushko%202018-converted.pdf>

14. Данильчук В. Р. Повсякденне життя ув'язнених у виправно-трудових таборах ГУЛАГу після Другої світової війни / Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Rīga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. С. 279-298.

15. Данильчук В. Р. Духовно-моральне виховання учнів: досвід сучасної Німеччини. Матеріали Обласного інтернет-форуму «Духовно-моральний розвиток особистості в умовах сучасної соціокультурної реальності». Рівне: РОІППО. 2021. С. 24–28.

16. Данильчук В. Р. Пам'ять про остарбайтерів та військовополонених періоду Другої світової війни в сучасному суспільному просторі. Erinnerungsorte und konkurrierende Erinnerungskulturen. Geschichtspolitische Konflikte in der Ukraine und der Republik Moldau. Veröffentlichungen des Moldova-Instituts Leipzig / Herausgegeben von Vasile Dumbrava und Igor Şarov. 2023. Band 10. P. 73-87.

17. Данильчук В. Р. Репрезентація пам'яті про військовополонених із СРСР періоду Другої світової війни у сучасному суспільстві. Радянські репресії у західних областях України (1939–1953): історія, особистості, пам'ять: колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький. Rīga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 115-126.

18. Дел Морал К. Як упоратися із суперечливими та вразливими питаннями з методики викладання національної і всесвітньої історії у середній та старшій профільній школі. Приклад Іспанії. URL: www.novadoba.org.ua/history/data/development/moral.html

19. Заксе М. Вивчення історії у старшій профільній школі на прикладі Німеччини. URL: <http://www.novadoba.org.ua/ukr/node/60>

20. Зерній Ю. О. Як суспільства пам'ятають: властивості та механізми функціонування історичної пам'яті. Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 35–43.

21. Іванюк І. Норвезька система освіти: структура, принципи, реформи. Шлях освіти. 2004. № 2. С. 19-23.

22. Історія України ХХ століття у підручниках європейських країн. URL: https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/history-of-ukraine-in-european-countries-textbooks/?fbclid=IwY2xjawE5qsVleHRuA2FlbQlXMAABHX1UwBdK-bmQk-GUpzqlDhwGAQ6b-HzaPFs6_7JrLG8lUkSKDwuFlx2og_aem_99kly8sfB1tfMliglVKtNw

23. Коваль Н. Шкільний підручник історії на Балканах: від педагогічної інновації до політичної реальності. Україна модерна. С. URL: https://uamoderna.com/images/archiv/19/um_19_koval.pdf

24. Коннертон П. Як суспільства пам'ятають. Київ: Ніка-Центр, 2004. 184 с.

25. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.; за заг. ред. Ю. Шаповала. К.: ІПІЕНД, 2013. 600 с.

26. Лозовий С. Історична наука в країнах Європейського Союзу як чинник політики консолідації суспільства та примирення народів: досвід для України у контексті євроінтеграційних процесів. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень. 2016. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/istorichna-nauka-v-kraïnah-evropeyskogo-soyuzu-yak-chinnik>

27. Мисан В. О. Полікультурність у змісті шкільної історії: вимога часу, чи забаганка науковців. Проблеми дидактики історії. 2020. Вип. 11. С. 24-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prdist_2020_11_5

28. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять / П'єр Нора; пер. із фр. А. Рєпи Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2014. 272 с.

29. Рекомендація СМ / Рес 6 Комітету міністрів державам-членам «Щодо міжкультурного діалогу і образу Іншого у викладанні історії». URL: [http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Results/AdoptedTexts/CM%20Rec\(2011\)6_Ukrainian.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Results/AdoptedTexts/CM%20Rec(2011)6_Ukrainian.pdf)

30. Рекомендація Рес 15 Комітету міністрів Ради Європи «Про викладання історії у ХХІ столітті в Європі». URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_729

29. Селищева І. А. Історична освіта в загальноосвітніх школах Німеччини. Педагогіка вищої та середньої школи. 2015. Вип. 45. С. 261-265.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Міністерство освіти і науки України. Законодавство. Розділ – Загальна середня освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/zagalna-serednya-osvita>
2. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/>
3. Всеукраїнська асоціація викладачів історії та суспільствознавчих дисциплін «Нова Доба». URL: <https://www.novadoba.org.ua/programi-ua>
4. Європейська асоціація викладачів історії (EuroClio). URL: <https://euroclio.eu/-EuroClio>
5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Електронна бібліотека Чтиво. Розділ – Історична література. URL: <http://chtyvo.org.ua/genre/istorychna/books/>
7. The Council of Europe. History Teaching – History Education. URL: <https://www.coe.int/en/web/history-education/home>

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі вищої освіти залучаються до розроблення індивідуальних наукових тем, результати яких оприлюднюються на наукових конференціях, семінарах, круглих столах, а також висвітлюються у наукових тезах та статтях.

В освітньому процесі використовуються наукові досягнення викладача курсу та інших науковців, зокрема:

1. Данильчук В. Р. Пам'ять про остарбайтерів та військовополонених періоду Другої світової війни в сучасному суспільному просторі. *Erinnerungsorte und konkurrierende Erinnerungskulturen. Geschichtspolitische Konflikte in der Ukraine und der Republik Moldau. Veröffentlichungen des Moldova-Instituts Leipzig / Herausgegeben von Vasile Dumbrava und Igor Șarov. 2023. Band 10. P. 73-87.*
2. Данильчук В. Р. Повсякденне життя ув'язнених у виправно-трудових таборах ГУЛАГу після Другої світової війни / Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. С. 279-298.
3. Данильчук В. Р. Духовно-моральне виховання учнів: досвід сучасної Німеччини. Матеріали Обласного інтернет-форуму «Духовно-моральний розвиток особистості в умовах сучасної соціокультурної реальності». Рівне: РОІППО. С. 24–28.
4. Данильчук В. Р. Діяльнісний підхід як наскрізний на уроках громадянської та історичної освітньої галузі. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання історії України, всесвітньої історії, географії та методик їх викладання». Рівне: ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», 2024. С. 43-45.
5. Данильчук В. Р. Рефлексія як важлива складова сучасного уроку історії. Актуальні питання історії громадянства, географії та методик їх викладання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Рівне: ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», 2025. С. 114-116.
6. Данильчук В. Р. Репрезентація пам'яті про військовополонених із СРСР періоду Другої світової війни у сучасному суспільстві. Радянські репресії у західних областях України (1939–1953): історія, особистості, пам'ять: колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 115-126.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» -навичок (soft skills)

Комунікабельність, стресостійкість, креативність, правильно ставити запитання, обґрунтовувати свою думку, правильно ставити задачі, здатність до навчання та інші.

Дедлайни та перескладання

Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1102>.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <https://ep3.nuwm.edu.ua/30369/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.

Неформальна та інформальна освіта (за потреби)

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту <https://ep3.nuwm.edu.ua/28363/>.

Студенти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни.

Правила академічної доброчесності

Вимоги дотримання академічної доброчесності регламентуються Положенням про академічну доброчесність в Національному університеті водного господарства та природокористування (<https://ep3.nuwm.edu.ua/25004/>) а також Політикою доброчесного використання штучного інтелекту в Національному університеті водного господарства та природокористування (<https://ep3.nuwm.edu.ua/32644/>).

Перелік рекомендованих видів академічної відповідальності за конкретні порушення академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти НУВГП наведено у додатку до Положення про академічну доброчесність в Національному університеті водного господарства та природокористування.

Зокрема, за списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю, студент позбавляється подальшого права здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.

За списування під час виконання окремих завдань, студенту знижується оцінка у відповідності до ступеня порушення академічної доброчесності.

Документи стосовно академічної доброчесності (про плагіат, кодекс честі студентів, документи Національного агентства стосовно доброчесності) наведені на сторінці ЯКІСТЬ ОСВІТИ сайту НУВГП - <https://nuwm.edu.ua/nuwm/yakist-osvity/general/>

Вимоги до відвідування

Пропуски занять без поважних причин не допускаються.

У випадку пропуску заняття з поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) студент може самостійно опрацювати лекційний матеріал на платформі Moodle. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються шляхом виконання практичних завдань на платформі Moodle або шляхом усної здачі теми на консультації або шляхом виконання додаткового завдання за погодженням з викладачем.

На практичних та лекційних заняттях здобувачам дозволяється використовувати мобільні телефони та ноутбуки для навчальної мети (виконання практичних завдань, пошук необхідної інформації тощо).

Автор
Доцент КБСГД

Віталіна ДАНИЛЬЧУК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №265
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009B6C3700C8C2C100